

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: Η ΦΥΛΑΚΗ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ⁸**Διάρκεια****60 λεπτά**

- 20 λεπτά εργασία σε μικρές ομάδες με αποκόμματα περιοδικών/εικόνες
- 10 λεπτά για τη δημιουργία των «κουτιών» του φύλου
- 30 λεπτά για συζήτηση

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές/-ριες:

- να διερευνήσουν νόρμες και στερεότυπα του φύλου που δημιουργούνται και ενισχύονται από την κοινωνία, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ
- να εξετάσουν τις αντιλήψεις τους για το τι σημαίνει να είσαι αγόρι ή κορίτσι στην κοινωνία μας
- να αμφισβητήσουν τα στερεότυπα του φύλου και τις «αποδεκτές» ή «φυσιολογικές» πεποιθήσεις για τον ανδρισμό και τη θηλυκότητα
- να αναγνωρίσουν τις αρνητικές επιπτώσεις που έχουν για τα αγόρια/άνδρες και τα κορίτσια/γυναίκες οι άκαμπτες έμφυλες νόρμες και να διερευνήσουν πώς τα στερεότυπα αυτά περιορίζουν τις επιλογές ανδρών και γυναικών
- να κατανοήσουν τη σχέση ανάμεσα στην έμφυλη κοινωνικοποίηση, την ανισότητα των φύλων και τις ιεραρχίες εξουσίας
- να κατανοήσουν πώς η επιβολή έμφυλων νορμών συμβάλλει στη εκδήλωση της έμφυλης βίας.

Υλικά

- Αποκόμματα από περιοδικά με διαφημίσεις που απεικονίζουν άνδρες και γυναίκες και φωτογραφίες με διασημότητες
- Μεγάλα φύλλα χαρτί
- Μαρκασόροι
- Αντίτυπα του Φύλλου εργασίας 1.2 για κάθε ομάδα, με οδηγίες για την άσκηση «Η φυλακή του φύλου»

Προετοιμασία

- Ξεφυλλίστε ανδρικά και γυναικεία περιοδικά και κόψτε διαφημίσεις ή εικόνες που μεταδίδουν με πολύ έκδηλο τρόπο μηνύματα για το πώς «πρέπει» να δείχνουν και να φέρονται οι άνδρες και οι γυναίκες.
- Σχεδιάστε σε δύο μεγάλα φύλλα χαρτί δύο πλαίσια που θα γίνουν οι «φυλακές του φύλου».

Προτεινόμενη βήμα-προς-βήμα διαδικασία

- 1) Χωρίστε την ομάδα σε μικρότερες, κατά προτίμηση μεικτές, αγοριών και κοριτσιών.
- 2) Οι μισές ομάδες θα δουλέψουν με εικόνες γυναικών και οι άλλες μισές με εικόνες ανδρών.
- 3) Δώστε σε κάθε ομάδα αποκόμματα περιοδικών και ένα αντίτυπο του Φύλλου Εργασίας 1.2.
- 4) Ζητήστε από τις ομάδες να συζητήσουν μεταξύ τους τις ερωτήσεις στο Φύλλο Εργασίας 1.2. Ενώ συζητούν, προετοιμάστε δύο μεγάλα φύλλα χαρτί: το ένα με τίτλο ΚΟΡΙΤΣΙΑ/ΓΥΝΑΙΚΕΣ και το άλλο ΑΓΟΡΙΑ/ΑΝΔΡΕΣ.
- 5) Αφού περάσει αρκετός χρόνος ώστε να έχουν προλάβει οι ομάδες να συζητήσουν τις ερωτήσεις του φύλλου εργασίας, ζητήστε τους να σας πουν τις απαντήσεις τους. Γράψτε τα χαρακτηριστικά κάθε φύλου στο αντίστοιχο φύλλο χαρτί.
- 6) Σχεδιάστε ένα πλαίσιο γύρω από τα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν, ένα για τους άνδρες και ένα για τις γυναίκες. Εξηγήστε ότι αυτά τα κουτιά είναι οι φυλακές του φύλου και ότι ορίζουν το πώς περιμένουμε να ενεργούν οι άνθρωποι, ανάλογα με την αντίληψη της κοινωνίας για το τι είναι ανδροπρεπής και τι θηλυπρεπής συμπεριφορά. Εξηγήστε ότι μέσα σε κάθε κουτί βρίσκεται αυτό που ονομάζουμε έμφυλοι ρόλοι των γυναικών και των ανδρών.
- 7) Ξεκινήστε τη συζήτηση.

8) Η δραστηριότητα έχει τροποποιηθεί από το «GEAR Against IPV, Τεύχος III: Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικού» (<http://gear-ipv.eu>) και το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο «Gender Matters» της Διεύθυνσης Νεολαίας και Αθλητισμού του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (http://eycb.coe.int/gendermatters/pdf/Gender_matters_EN.pdf, <http://goo.gl/lcjcE>).

Ερωτήσεις για συζήτηση

- Με βάση την εμπειρία σας, πώς υποτίθεται ότι πρέπει να δείχνουν και να συμπεριφέρονται τα κορίτσια; Τι κάνει ένα κορίτσι ελκυστικό/δημοφιλές;
- Με βάση την εμπειρία σας, πώς υποτίθεται ότι πρέπει να δείχνουν και να συμπεριφέρονται τα αγόρια; Τι κάνει ένα αγόρι ελκυστικό/δημοφιλές;

Αν οι μαθητές/-ριες εντοπίσουν επιπλέον χαρακτηριστικά από αυτά που υπάρχουν ήδη στο κουτί, μπορείτε να τα προσθέσετε στα δύο φύλλα.

- Από πού μαθαίνουμε αυτές τις νόρμες για τα φύλα; Πότε αρχίζουμε να τις μαθαίνουμε; Ποια άτομα μας τις διδάσκουν; Έχουν οι γονείς μας τέτοιου είδους απόψεις;
- Ποιες διαφορές βλέπετε στον τρόπο με τον οποίο αναμένεται να συμπεριφέρονται οι γυναίκες και οι άνδρες;
- Σας φαίνεται ότι κάποιο από τα δύο φύλα έχει περισσότερη εξουσία ή ισχυρότερη θέση στην κοινωνία; (βλ. τα σχόλια στην ενότητα Ευαίσθητα Ζητήματα αυτής της δραστηριότητας)

- Αν σκεφτούμε όλα αυτά τα χαρακτηριστικά που έχετε αναφέρει για κάθε κουτί, πόσο εύκολο είναι για τα αγόρια και τα κορίτσια να παραμείνουν «μέσα στα κουτιά τους»;
- Τι γίνεται αν ένα κορίτσι ή ένα αγόρι συμπεριφέρεται με τρόπους που δεν περιλαμβάνονται στο κουτί του φύλου τους; Τι παθαίνουν; Πώς τα αντιμετωπίζει η οικογένεια, οι συνομήλικοι/-ες και η κοινότητά τους αν έχουν διαφορετική εμφάνιση ή συμπεριφορά από την «αναμενόμενη»;
- Και αντίστροφα, τι συμβαίνει στους ανθρώπους που συμμορφώνονται και φαίνεται να ταιριάζουν με αυτό που «ορίζει το κουτί τους»; Τι μας κρατάει μέσα στο κουτί;
- Υπάρχει κάποιο σύστημα «ανταμοιβών» και «τιμωριών»; Πώς επηρεάζει το σύστημα αυτό τις επιλογές μας;

Σημειώστε σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτί τις απόψεις των μαθητών/-ριών για τις «ανταμοιβές» και τις «τιμωρίες».

Αναμενόμενο αποτέλεσμα και κλείσιμο της δραστηριότητας

Τα χαρακτηριστικά στα κουτιά του φύλου είναι πιθανό να περιλαμβάνουν:

ΚΟΡΙΤΣΙΑ:

Ευαίσθητα, με μακριά μαλλιά, αδύνατα, λεπτεπίλεπτα, ευάλωτα, εξαρτημένα από τους άνδρες, κλαίνε εύκολα, αδύναμα, καλά στις γλώσσες και τις τέχνες, καλές μητέρες, ντροπαλά, άτολμα, σεμνά, δεν πρέπει να βρίζουν, σέξι, να φλερτάρουν, φροντίζουν τα παιδιά και τα άλλα μέλη της οικογένειας, κ.λπ.

ΑΓΟΡΙΑ:

Σκληρά, μάγκες, μπλέκουν σε καβγάδες, καλά στα μαθηματικά και τις θετικές επιστήμες, τους αρέσουν τα σπορ αυτοκίνητα, έχουν τριχοφυΐα στο πρόσωπο, αθλητικά, φιλόδοξα, δυνατά, μυώδη, δεν κλαίνε, είναι αυτοί που φοράνε τα παντελόνια στην οικογένεια, κ.λπ.

Αφού συμπληρωθούν τα κουτιά του φύλου, συνήθως αρέσει στους/στις μαθητές/-ριες να επισημαίνουν ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα (οι γυναίκες είναι

ευαίσθητες/οι άνδρες είναι επιθετικοί). Τους αρέσει επίσης να εντοπίζουν τις αντιφάσεις για το κάθε φύλο (για παράδειγμα, οι γυναίκες αναμένεται να είναι «σεμνές», αλλά και προκλητικές και πεπειραμένες ερωτικά), οι οποίες υποδεικνύουν κατά κάποιο τρόπο και τη «ρευστότητα» των έμφυλων ταυτοτήτων.

Ο κατάλογος με τις τιμωρίες και τις ανταμοιβές είναι πιθανό να περιλαμβάνει:

ΤΙΜΩΡΙΕΣ

Εκφοβισμός, απομόνωση, κοροϊδίες, διάδοση αρνητικών φημών, διακρίσεις, αποκλεισμός, προσβλητικοί χαρακτηρισμοί, σωματική βία, κ.λπ.

ΑΝΤΑΜΟΙΒΕΣ

Σεβασμός, φήμη, δημοτικότητα, επιρροή, περισσότερες ευκαιρίες, δεν διατρέχουν κίνδυνο να κακοποιηθούν, κ.λπ.

Μπορεί να υπάρξουν έντονες συζητήσεις για ορισμένες τιμωρίες και ανταμοιβές, π.χ. αυτό που κάποιοι/-ες νέοι/-ες θεωρούν ανταμοιβή, όπως τη φήμη, άλλοι/-ες μπορεί να το βλέπουν σαν τιμωρία.

Μηνύματα που θέλουμε να πάρουν τα παιδιά από τη δραστηριότητα:

- Οι έμφυλες νόρμες δεν είναι κάτι δεδομένο και αμετάβλητο, αλλά διαμορφώνονται από την κοινωνία. Παραδόσεις, λαϊκή κουλτούρα, ΜΜΕ, ομάδες συνομηλίκων, οικογένεια και κοινότητα (συμπεριλαμβανομένου του σχολείου) παίζουν ρόλο στη διαμόρφωση και την ισχυροποίηση των νορμών αυτών. Οι νέοι/-ες έχουν τη δύναμη να τις αποδεχτούν ή να τις απορρίψουν.
- Οι έμφυλες νόρμες και τα στερεότυπα δημιουργούν μια καταστροφική διαίρεση

μεταξύ ανδρών και γυναικών και γεννούν την ανισότητα των φύλων.

- Τα παιδιά, οι νέοι και οι ενήλικοι υφίστανται εξίσου την πίεση να συμμορφώνονται στο ιδανικό πρότυπο του άνδρα ή της γυναίκας. Και, ανάλογα με το πόσο συμμορφώνονται, μπορεί να ανταμείβονται ή να τιμωρούνται.
- Είμαστε όλοι/-ες μοναδικά και σύνθετα άτομα που δεν χωράνε σε καλούπια. Όλοι και όλες έχουμε το δικαίωμα να μας εκτιμούν και να μας σέβονται για αυτό που είμαστε, καθώς και την υποχρέωση να εκτιμούμε και να σεβόμαστε τα άλλα άτομα.

Ευαίσθητα ζητήματα

Το ζήτημα της ανισότητας των φύλων, που είναι πολύ πιθανό να τεθεί κατά τη διάρκεια της συζήτησης, μπορεί να αποδειχθεί ένα πολύ ευαίσθητο θέμα. Τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια μπορεί να μη δεχτούν το γεγονός ότι υπάρχει ανισότητα ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες ή να προσπαθήσουν να υπερασπιστούν τους λόγους για τους οποίους άνδρες και γυναίκες αντιμετωπίζονται διαφορετικά: μπορεί, δηλαδή, να υποστηρίξουν ότι αυτό αντανακλά τα διαφορετικά χαρακτηριστικά που έχει κάθε φύλο, όπως, για παράδειγμα, ότι οι άνδρες διαθέτουν περισσότερη σωματική δύναμη από τις γυναίκες. Είναι σημαντικό να βοηθήσετε τους/τις μαθητές/-ριες να διερευνήσουν αν τα χαρακτηριστικά αυτά υπαγορεύονται από την κοινωνία ή αν αποτελούν βιολογικά δεδομένα.

Ένας άλλος τρόπος να θέσουμε το ερώτημα «ποιος έχει μεγαλύτερη εξουσία στην κοινωνία

μας» είναι να αναρωτηθούμε «ποιος έχει μεγαλύτερη ελευθερία και περισσότερα προνόμια». Οι νέοι/-ες θα βρουν χωρίς δυσκολία παραδείγματα όπου τα αγόρια και οι άνδρες έχουν μεγαλύτερη ελευθερία (π.χ. τα αγόρια μπορούν να βγαίνουν τα Σαββατοκύριακα μέχρι πιο αργά, μπορούν να φοράνε ό,τι θέλουν, οι άνδρες δεν δέχονται την ίδια πίεση να φροντίζουν τα παιδιά, βρίσκονται συχνότερα σε θέσεις εξουσίας και συχνά αμείβονται καλύτερα από τις γυναίκες για την ίδια δουλειά).

Μπορεί να φανεί χρήσιμο στους/στις συντονιστές/-ριες να έχουν εντοπίσει κάποια στατιστικά στοιχεία για την ανισότητα των φύλων στη χώρα μας, όπως, για παράδειγμα, δεδομένα σχετικά με τη μισθολογική διαφορά μεταξύ ανδρών και γυναικών και με τον αριθμό γυναικών σε θέσεις εξουσίας σε σύγκριση με τους άνδρες.

Σημείωση για τον/τη συντονιστή/-ρια

Το συμπληρωμένο φύλλο χαρτί με τις «τιμωρίες» μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν εισαγωγή στη Συνάντηση 2, Δραστηριότητα 2.1.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1.2: ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ «Η ΦΥΛΑΚΗ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ»

Παρακαλώ συζητήστε στην ομάδα σας τις ακόλουθες ερωτήσεις και σημειώστε τις απαντήσεις σας για κάθε ερώτηση.

Για τις γυναίκες

ΕΡ1 Πώς παρουσιάζονται οι γυναίκες στις φωτογραφίες; Περιγράψτε την εμφάνιση και τα σωματικά τους χαρακτηριστικά.

ΕΡ2 Ποια μηνύματα εκπέμπουν αυτές οι φωτογραφίες για τον χαρακτήρα αυτών των γυναικών; Πώς υποτίθεται ότι πρέπει να φέρονται; Περιγράψτε τις με επίθετα.

ΕΡ3 Συνολικά, με βάση την εμπειρία σας και ό,τι έχετε ακούσει (από γονείς, συνομηλίκους, φίλους, μέσα ενημέρωσης, σχολείο, κ.λπ.) ποιους ρόλους αναλαμβάνουν στη ζωή τους οι γυναίκες; Είναι επιτυχημένες επαγγελματικά; Βρίσκονται σε θέση εξουσίας; Ποιος είναι ο ρόλος που έχουν στην οικογένειά τους;

Για τους άνδρες

ΕΡ1 Πώς παρουσιάζονται οι άνδρες στις φωτογραφίες; Περιγράψτε την εμφάνιση και τα σωματικά τους χαρακτηριστικά.

ΕΡ2 Ποια μηνύματα εκπέμπουν αυτές οι φωτογραφίες για τον χαρακτήρα αυτών των ανδρών; Πώς υποτίθεται ότι πρέπει να φέρονται; Περιγράψτε τους με επίθετα.

ΕΡ3 Συνολικά, με βάση την εμπειρία σας και ό,τι έχετε ακούσει (από γονείς, συνομηλίκους, φίλους, μέσα ενημέρωσης, σχολείο, κ.λπ.) ποιους ρόλους αναλαμβάνουν στη ζωή τους οι άνδρες; Είναι επιτυχημένοι επαγγελματικά; Βρίσκονται σε θέση εξουσίας; Ποιος είναι ο ρόλος που έχουν στην οικογένειά τους;